

James

Leta

James Mo Ulia

Leta Nike

Leta nike, enia mo vano isana tавтавуин Israel sei la tau na nora rasua hin Iesu Křisto. Mo vujangia mara vara te rasua varafuhu na maurim, tamlohi la pa hite na vaivaina, vara i vono, nom rasua enia hina purongo.

Mo retireti na hinau sohen harihi: vara ko tilavono, o sopo řomatano – o tauri řilangi na nom rasua na rani vahite la mai isam. O sopo lolokoru vilavila. O sopo kilau na huri tamlohi purongo. O vai na hina řuhu isana tamlohi. O vaitataholoi na memem. O ooloolo hin God, o turuhoro Tiapolo. O sopo retihaphahapa na nom voko. Vara ko tавтав, o tueni na tilavono. Sopesopen puku nike.

Hin leta nike

1. Retiololo (1.1)
2. Rasua enia hina lelevosahi na mauri (1.2–18)
3. Tapurongo moiso ooloolo hin na reti non God (1.19–27)
4. Vaia i řuhu isana tamlohi tinapua (2.1–13)
5. Rasua peresi na voko (2.14–26)
6. Lelevosahi peresi na retireti (3.1–18)
7. Retiřoařohai isan la haratu la lo tapala peresi na varama (4.1–5.6)
8. Posi malum, řomřuhu peresi na usiusi (5.7–20)

¹ Enau James, slev non God enia Moli Iesu Křisto, na uli leta nike mo vano isamim Jew ka

kalesia, ka lo toho hatehateahi hin varama nike.

Rasua Peresi Na Lelevosahi

² La voraiku peresi na vevoraiku ūruhu, vara vaihite la mai isamim, ha avulahi matara, ³ matan ka levosahia vara te hinau mo vaihite na nomim rasua, enia i pa vai na nomim rasua i mele ūlangi jea, matan vara ha pa turu ūlangi tarea. ⁴ Ale vara ha turu ūlangi sohena, enia i pa eři vai na maurimim i jejea ūruhu, i pa mařivi na hinau ūruhu tari, moiso ha pa sopo vejuveju hin te hinau na mauri kalesia.

⁵ Pani vara te vonamim mo levosahia vara nona lelevosahi mo rihirihi purongo, enia i pa usia isan God, enia haratu mo hansohai isana tamlohi tari, mo sopo hitesatihi tea, ale enia i pa silea isana. ⁶ Pani i pa usia isana na rasua moiso i sopo ūmkaka matana, matan vara tea mo lo ūmkaka, enia mo sohena suhusuhu na tasi, langi mo lo serea mo lo pulahia. ⁷ Matan tamlohi atu i pa sopo ūmūromia vara i pa lavi te hinau isan Moli, ⁸ matan enia tamlohi ūmūromia vara i pa lavi te hinau isan Moli, enia ūmina mo sopo matea na posina tari.

Tamlohi Tilavono Peresi Na Tamlohi Tavtav

⁹ Ale vorai atu na rasua sei mo tamlohi purongo i pa eři retihapahapa matan God mo tahea aulu, ¹⁰ ale haratu mo tavtav i pa eři retihapahapa matan God mo taua atano, matan enia mo sohena vira ūvu matea, enia i pa tihai. *Isa 40.6–7*

¹¹ Matan alo mo vele peresi na langina tutuni, ale mo vai na ūvuruvu peresi na virana la mahoa, la jovi, ale majhira ūruhu la tihai, ale i pa sohena isana tamlohi tavtav sei la lo tutungui na nora tavtav, la pa tihai.

Hinau Mo Vaihite Na Tamlohi

¹² Avulahi isana tamlohi mo turu ūilangi tarea na rani vaihite, matan vara i jeu la vaihite atu, God i pa silea na volina sei enia mauri tui mo usuri na nona retitauhi isan la haratu la lo opoia.

¹³ I pa sopo tea mo lo toho na vaihite i eñi verea vara, “God mo lo vaihiteau!” Matan mo sopo te hina sasati hatea i eñi vaihite God, ale God mo sopo vaihite te tamlohi. ¹⁴ Pani vaihite la vora usuri na masalon tamlohi hasena purongo, la lo reve nañihia, ale la lo haluhalua, ¹⁵ moiso, masalona atu mo ulua na lolona, ale hehe mo vora hinia, ale na rani hehe atu mo tavera mo ūruhu, mo vasusui na mateia.

¹⁶ La voraiku peresi na vevoraiku ūruhu, ha sopo jalio na ūromimim. ¹⁷ Ha lo levosahia vara otori ūruhu tari peresi na otori la tataholo ūruhu tari, la tai na tuka, la tai isan Tama memera aulu, la sinai atano. Ale enia mo sopo sohera matan mo sopo posposi, ale mo sopo te ūrōna. ¹⁸ Ale na masalona, mo vaiña ūra vora na retivaraūruhu matan vara ūra pa mai sohena vora tiroma na nona vavahinau tari mo lo vaira.

Ha Vaia Ha Sopo Rongoa Purongo

¹⁹ La voraiku peresi na vevoraiku ūruhu, ha levosahi harihi; ha tatamahu i ūruhu vara ha tapurongo, pani ha sopo vilavila mata retireti teni lolokoru. ²⁰ Matan posposi tataholo atu God mo opoia, mo sopo vora na lolokoru nona tamlohi. ²¹ Matan haratu, ha pulahi nañihia na posposi lumihā peresi na posposi sasati tari na maurimim, ale na ūromatano, ha lavi reti atu God mo lavoa na mapumim moiso sei i eñi juri na maurimim.

²² Ale nake, ha mai tamlohi mata vai na sava reti mo verea, ale ha sopo tamlohi mata tapurongo purongo sei la lo hase halura. ²³ Matan vara tea enia mata tapurongo na reti purongo, ale mo sopo mata vaia, enia mo sohena tamlohi matea mo lo kilau na nahona na titiro, ²⁴ matan enia mo lo kilau na niniuna, ale vara mo mele malue, ale vahatea purongo, mo ūromaliho vara enia mo sohena sava. ²⁵ Pani haratu mo lo kilakilau usuri na Leu ūruhu non God mo ūruhu, leu atu mo vaia mo materi, ale vara i lo vai na sava leu mo lo verea, ale i sopo ūromaliho na sava mo rongoa, God i pa leūruhu hinia na nona vavahinau.

²⁶ Vara tea mo ūromōmia vara mo lo usuri na mauri tataholo, pani mo sopo vaitataholoi na memena, enia mo lo halu na mapuna, ūromōmi mata mauri tataholo non tamlohi nike, mo sopo ūruhu hin te hinau hatea. ²⁷ Mauri tataholo varāruhu sei mo vokevoke na nahon God Tama, enia mo sohen harihi: vara o kilau mamahuni na natu mařua peresi na malepu na nora rani ūrilangi, ale vara o toho asau na posposi varama.

2

Ha Sopo Tametame Na Tamlohi

¹ La voraiku peresi na vevoraiku, ha sopo tametame tea na mauri mata rasua hin nořa Moli Iesu Křisto, enia Moli mata hasohaso tavera jea. ² Matan vara te tamlohi la unu na nomim matavuhi, ale matea enia mo tau na gold ring na limana mo ru na ruru ūruhu, ale tamlohi tinapua matea mo tilavono mo unu sohena, pani nona ruru mo mařařari, ³ ale vara ha sile na oloolo hin haratu sei mo ru na ruru ūruhu, ha verea

isana vara, “Tamlohi tavera, o sakele hin jara ūruhu nike!” Pani isan haratu sei mo tilavono ha verea vara, “O turu purongo sevano, teni o sakele purongo nike atano na paloku.” ⁴ Harakerihi, enia posposi matahi isamim hasemim, ka mai ka tamlohi aria la lo ari na ūromromi sasati.

⁵ La voraiku peresi na vevoraiku ūruhu, ha tapurongo isaku, God mo vironi la haratu la tilavono na varama vara la pa tavytav na nora rasua, ale la pa lavi mauri atu God mo aulu hinia sei mo retitauhi hinia moiso isan la haratu la opoia. ⁶ Pani ka lo kilau purongoi na tamlohi tilavono. Mo sopo la haratu sei la tavytav natu, la lo sile na rani ūilangi isamim, teni la lo reve kamim ka vano na court? ⁷ Mo sopo enira natu sei la lo veresathi na hijan Křisto sei ka lavia?

⁸ Pani vara ka lo oolo hin Leu atu mo aulu na Retitapu sei mo verea vara, ‘O opoi na tamlohi la lo toho ūalihi sohen ko lo opoiho hasem.’ *Lev 19.18* ⁹ Pani vara ka lo tametame na tinapua, ka lo vai na hehe, ale Leu mo verea vara ka tamlohi tope na Leu.

¹⁰ Matan hare mo lo oolo na leu tari, pani mo tope matelete purongo, enia mo ori na leu tari. ¹¹ Matan haratu mo verea mara, ‘Ha sopo vaivaileu peresi na tinapua mo lahi moiso!’ Enia haratu mo verea mara, ‘Ha sopo vili na tamlohi!’ Vara ka sopo vaivaileu peresi na tinapua, pani ka vili na tamlohi, kamim ka mai tamlohi matea mata tope na Leu moiso. *Exo 20.13–14; Deut 5.17–18*

¹² Ale ha retireti, ale ha hahau sohen la haratu sei la pa lavi na aria non Leu mata materi. ¹³ Matan vara God i ari na tamlohi, i

pa sopo ūromopoi tea sei mo sopo eři ūromopoi na tinapua. Matan ūromopoia mo vuni na aria non God.

Rasua Peresi Na Vaivaina

¹⁴ La voraiku peresi na vevoraiku, mo ūruhu sohena sava vara tea mo lo verea vara enia tamlohi rasua, pani mo sopo te vaivaina? Nona rasua i eři juria teni i vono? ¹⁵ Vara te vorai teni te vevorai hatea mo sopo te nora ruru teni te hara hinau, ¹⁶ ale vara te vonamim matea mo verea isana mara, “Mo ūruhu, o vano, God i pa leřuhu hiniho, o pa sopo hamariri, o pa sopo marohati!” Pani ko sopo sile te hinau hatelete isana matan vara i tueni na epena, sava hinau mo ūruhu hinia?

¹⁷ Ale rasua mo lo toho hasena vara mo sopo te vaivaina, enia mo mate.

¹⁸ Pani tea i pa verea vara, “Engko nom rasua, pani enau na lo vai na hinau matuvana!” Ale a pa verea isana vara, “O vujangiau na nom rasua mo sopo te vaivaina, ale a pa vujangiho na noku rasua na noku vavahinau.”

¹⁹ Ko rasua vara God enia matelete, haratu mo tataholo, varauhu tanume sasati sohena la rasua, ale la matahu tavera la lo savaravara matana.

²⁰ Pani ko lo opoia vara a vujangia isam, tamlohi rongorongo vono, vara rasua mo sopo te vaivaina enia hina purongo.

²¹ Ko levosahia vara Abraham tamařa mo tataholo na nahon God mata vaivaina, hin rani atu mo sile natuna Isaac na votavota isan God? ²² Ko hitea vara nona rasua mo sořotahi peresi na nona vavahinau, ale nona vavahinau mo mařivisi na nona rasua, ²³ ale mo mařivisi na Retitapu sei mo verea vara, ‘Ale Abraham mo rasu God, ale

God mo verea vara enia mo tataholo na nahona matana'. *Gen 15.6* Ale matana, la tovia tapalan God. *Isa 41.8*

²⁴ Ka hitea, tamlohi mo tataholo na nahon God na nona vavahinau, mo sopo mata rasua hasena purongo.

²⁵ Ale sohen haratu purongo Rehab, hařai malele atu, mo tataholo na nahon God na sava mo vaia, matan enia mo lavi la vahařule atu na imana, moiso mo verera na malele tinapua vara la mele malue hinia. ²⁶ Matan sohena, epe tamlohi mo mate vara tanumena mo malue hinia, ale rasua mo mate vara mo sopo te vaivaina.

3

Ha Lo Kilau Na Nomim Retireti

¹ La voraiku peresi na vevoraiku, mo sopo ūruhu vara kamim vao tavera ha mai ha tamlohi vujangi, matan ha lo levosahia vara na rani aria, God i pa ari ūlangi kamam tamlohi vujangi i jeu na tamlohi purongo.

² Matan enřa mo isoiso ūra jalio na malele matuvana, ale vara tea mo sopo jalio na sava mo lo verea, enia tamlohi tataholo matan i eři taurilati na epena tari. ³ Vara ūra tau na bit na jingo hos matan vara la oloolo hiniřa, ūra eři posí vevuhi na epera sohena. ⁴ Ha ūromřomia, lanis sohena, la tavera hina purongo vara langi ūlangi mo lo sohaira vara i vano, pani stiana rihirihi atu i eři posí lanis tavera atu i vano na sava jara tamlohin lanis atu mo opoia. ⁵ Sohen haratu purongo, meme tamlohi enia mo rihirihi purongo, pani i eři retimangisi i tavera jea.

Ha ūromōmia vara te tanume hapu rihirihi hatea purongo i eři suli na urata tavera. ⁶ Ale meme tamlohi enia hapu, hina sasati tari matan varama nike la mařivi matana, enia hina rihirihi purongo na epeřa, pani mo sati mo jeu na epeřa tari, ale mo jilangi na malele mauri mo isoiso, matan hapu sei moruhapu mo lo polopoloa.

⁷ Matan tamlohi la eři taurilati na maji tari sohena maji jala, maji haraho, maji avuavu peresi na maji tasi, ale tamlohi la taurilatira moiso, ⁸ pani tea i sopo eři taurilati na memena. Enia hina sasati matea mo sopo eři toho malum, mo mařivi na poison sei mo sile na mate. ⁹ Ra hasohaso God Tamařa hinia, ale hinia ūra lo veresathi na tamlohi sei God mo vaira la tataholo na nahona. *Gen 1.26* ¹⁰ Hin jingo atu matea purongo, leřuhu peresi na lesati la lo malue hinia. La voraiku, hinau atu mo sopo tataholo vara la sohen haratu. ¹¹ Wai peresi na tasi la eři tia vutvut hin te patu wai hatea purongo? ¹² La voraiku peresi na vevoraiku, pulo fig i eři vua olive teni grape i eři vua fig? Mo sohena purongo, paltungu tasi matea i sopo eři sile na wai purongo.

Lelevosahi Atu God Mo Silea

¹³ Hare isamim enia tamlohi lelevosahi matea, ale mo levosahi mamahuni na hinau? Vara tea, na nona posposi ūruhu, mo ūruhu vara i vu-jangi na nona vavahinau sei la vora mata nona posposi ūromatano usuri na lelevosahi varauhu. ¹⁴ Pani vara ha mařivi na mereimerei sasati, ale ka lo ūromōmi kamim hasemim na mapumim, ha sopo retihapahapa, ale ha sopo turuleji na retivarařuhu. ¹⁵ Lelevosahi sohen harihi mo sopo

tai na tuka, pani enia mata varama, enia nona tamlohi purongo, enia mo tai isana tanume sasati.

¹⁶ Matan vara sava jara mereimerei peresi na posposi ūromūromi kamim hasemim mo lo toho ea, patumasa peresi na posposi sasati tari la pa toho hinia.

¹⁷ Pani lelevosahi matan tuka, tiroma hinau hinia, enia mo sopo te ūromsati hinia, mo usuri na posposi tamata, mo usuri na posposi ūromūruhu, mo ooloolo, mo mařivi na ūromopoia, ale vuana ūruhu mo mařivi, mo sopo tametame tea, ale mo varāruhu. ¹⁸ Ale tamlohi sei la lo vai na tamata, la pa lavo na piri mata tamata, ale la vu na astauni ūruhuřuhu.

4

Ha Mai Mařiviti Isan God

¹ Sava hinau enia pulo nomim vauriuri peresi na nomim vasvas? Pulona enia masalomim sei la lo valum na lolomim. ² Ka ūromusuri te hinau, pani ka sopo eři lavia, ale matana, ka vilimatei na tamlohi. Ka ūromijea hin te hinau nona tinapua, ale ha sopo eři lavia, ale matana, ka valum, ale ka vasvas. Ka sopo lavi te hinau matan ka sopo usia isan God. ³ Ka usia, pani ka sopo lavia matan ka lo usia na ūromūromi sati matan vara ha pa jalahia na masalomim.

⁴ Ka tamlohi vaivaileu! Ka sopo levosahia vara ha tapala peresi na varama i pa vai kamim ha meresahi isan God? Matana, hare mo opoia vara i tapala peresi na varama, mo hasena vaia mo meresahi isan God. ⁵ Teni ka lo ūromūromia vara Retitapu mo vere purongoi vara, ‘Romin God tari mo lo toho na Tanumena sei mo taua hiniřa?’

6 Pani God mo mele sile na ūromūhu mo jeu tiroma. Matan Retiulia mo verea vara,
 ‘God mo lo turuhoro
 na tamlohi hapahapa
 pani mo sile na ūromūhu
 isan la haratu la ūromatano.’

Pro 3.34

7 Matan hinau atu, ha hase tau kamim na ruhuruhan God. Ha turuhoro Tiapolo, ale enia i pa rovo isamim. **8** Ha mai mariviti isan God, ale enia i pa mai mariviti isamim. Ha sopo lavi na hina lumiha na maurimim, ka tamlohi hehe, ale ha onehi na mapumim la vokevoke, ka tamlohi ūrom rua. **9** Ha ūromsati mata nomim hehe, ha tangtangi, ale ha tangi. Ha vai na nomim mana i mai tangtangi, ale nomim avulahi i mai ūromsati. **10** Ha hase tau kamim atano na nahon Moli, ale enia i pa tahe kamim.

Ha Sopo Ari Na Tamlohi

11 La voraiku peresi na vevoraiku, ha sopo veresatihi kamim hatehateahi. Haratu mo lo veresatihi na voraina matea teni mo lo ari na voraina, enia mo lo veresatihi na Leu, ale mo lo ari na Leu. Pani vara ka lo ari na Leu kamim ka sopo tamlohi vai na Leu, pani ka tamlohi ari na Leu. **12** God purongo mo sile na Leu, ale enia tamlohi aria, enia natu, i eři juri, ale i eři komo. Pani kamim hare matan vara ha pa ari na tamlohi la lo toho ūralihi kamim?

Ha Sopo Hapahapa

13 Ha tapurongo, la haratu la lo verea vara, “Nohorihi teni pavuho ūra pa vano hin te taon tавера nike, teni atu matan te tauni hatea, ale ūra

pa turuhi te bisnis atu mata lavi te mania tavera!"

Pro 27.1

¹⁴ Pani ka sopo levosahia vara sava i pa masese isamim pavuho? Maurimim enia sava? Matan ka sohena haravu na urata mo sinai mo toho makomona, ale mo mele tihai. ¹⁵ I pa mele ūruhvara ha verea sohen harihi, "Vara na masalon Moli, ūra pa mauri, ale ūra pa haranike teni harasevano." ¹⁶ Pani mo sohena natu, ka lo retimangisi na sava ha pa vaira. Retihapahapa tari sohen harihi enia hina sasati.

¹⁷ Matan haratu, hare mo levosahi na hinau tataholo vara i vaia, pani mo sopo vaia, enia hehe isana.

5

Retiroaōhai Isana Tamlohi Tavtav

¹ Ha tapurongo! Kamim tamlohi tavtav, ha tangi na tangtangi matan la rani ūrilangi atu la lo mai isamim. ² Nomim tavtav la ūrovo moiso, ale nomim ruru ūruh pepe la hatiārihira moiso. ³ Nomim gold peresi na silver la ūraeha moiso, ale ūraehara la pa pisuhi kamim, ale la pa hani na epemim sohena hapu. Ka pete takonahi na tavtav mata pongi hitahu moiso. ⁴ Ka hitea, voli nomim tamlohi voko sei la lo vu na isamim, ka taurilati na sopena, mo lo tangi matamim, ale tangi nona nomim tamlohi vu na isamim, mo tikeli na peron Moli Suiha Tavera Jea.

Deut 24.14–15

⁵ Ka lo mauri hin varama nike na masalomim peresi na nomim posposi ūromūromi hasemim purongo. Mapumim la ūravisvis na rani mata vilimatei na tamlohi. ⁶ Ka sile na talai, ale ka vilimatei na tamlohi tataholo sei la sopo turuhoro kamim.

Ha Romperavu Na Nomim Rani Rilangi

⁷ Matan haratu la voraiku peresi na vevo-
raiku, ha ūromperavu i tikeli rani atu Moli i mele
mai hinia. Ka hitea sohena sava tamlohi isa
mo lo saovi mata vua ūruhuahu mata lepa, mo
ūromperavu matana mo tikeli usa atu mo mai
tiroma mo vano mo tikeli usa atu mo pa mai
hitahu. ⁸ Ale kamim sohena, ha ūromperavu. Ha
vai na ūromimim la turu ūrilangi matan mele mai
non Moli mo lo mai mariviti.

⁹ La voraiku peresi na vevoraiku, ha sopo re-
tireti varihi hin kamim hatehateahi, matan God i
pa ari kamim matana. Ka hitea! Tamlohi aria mo
lo turu na matarua.

¹⁰ La voraiku peresi na vevoraiku, sohena
tovongi matea mata lavi na rani ūrilangi, ale mata
ūromperavu, ha ūromūromi na p̄rovet tuai sei la lo
retireti na hijan Moli. ¹¹ Ka hitea, ūra lo ūromūromi
la haratu God mo leūuhu hinira sei la turu ūrilangi
mo tikeli na isoisona. Ka pete rongoa sohena sava
Job mo turu ūrilangi moiso, ale ka hitevosahi na
ūromūromi non Moli hinia moiso, ale sohena sava
Moli mo vujangi na nona opoia peresi na nona
ūromopoia. *Job 1.21–22; 2.10; Psa 103.8*

Ha Retireti Varaūhu

¹² Pani aulu hin la hinau sei la voraiku peresi na
vevoraiku, ha sopo retitauhi hin te hinau na tuka
teni na varama teni hin te hinau tinapua, pani
vara ka verea vara ‘io’, ale ha vaia, ale vara ka
verea vara ‘mo vono’, ale ha sopo vaia, matan vara
ha sopo lavi na talai matana. *Mt 5.34–37*

Suiha Mata Usiusi

¹³ Te vonamim mo lo lavi na rani ūilangi? I pa usiusi matana. Te vonamim mo avulahi? I pa hasohaso God na vete matana.

¹⁴ Te vonamim mo rojo? I pa usi na patu tamlohi na vao kalesia vara la mai la usiusi isan God matana. La pa tau surei na wel hinia na hijan Moli. ¹⁵ Ale usiusi na rasua i pa juri haratu mo rojo, ale Moli i pa tahea. Ale vara mo vai te hehe, God i pa ūomia.

¹⁶ Matan haratu, ha taviti na nomim hehe isamim hatehateahi, ale ha usiusi matamim hatehateahi matan vara ha pa mele ūruhu. Usiusi nona tamlohi tataholo matea, suihana mo tavera jea vara mo lo usiusi. ¹⁷ Elijah, enia tamlohi matea maurina mo sohēra purongo, ale mo usiusi ūilangi matan vara i sopo usa, ale mata tauni mo tolu vitu mo limarave, usa mo sopo jovi na lepa. *1Ki 17.1; 18.1*

¹⁸ Moiso mo mele usiusi, ale usa mo mele jovi na tuka, ale isa la mele lavi na vuara. *1 Ki 18.42–45*

Ha Tueni La Haratu La Jovi

¹⁹ La voraiku peresi na vevoraiku, vara te vonamim hatea mo jilio na retivaraūruhu, ale tea mo mele lavia mo mai, ²⁰ enia i pa levosahia vara hare mo lavi na tamlohi hehe matea mo jilio mo mele mai, i pa juri na maurina na mateia, ale i pa tavuhoro na hehe matuvana. *Pro 10.12; 1Pe 4.8*

**Tangoa New Testament
The New Testament in the Tangoa Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue Tangoa de
Vanuatu**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tangoa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

89356e5c-df58-558e-9b27-ae0321adb2df